

Dyskursy i przestrzenie (nie)tolerancji**E. MARCISZEWSKA-KOWALCZYK,****E. SIWIŃSKA (red.)**

ŁÓDŹ, WYDAWNICTWO

UNIwersytetu Łódzkiego, 2008

Książka *Dyskursy i przestrzenie (nie)tolerancji* jest zbiorczą publikacją interdyscyplinarnych artykułów przedstawionych w 2007 roku w Łodzi na międzynarodowej konferencji o tym samym tytule. Jak podają redaktorzy, w niedługim czasie po ogłoszeniu jej tematyki w Polsce rozgorzała debata polityczna, której przedmiotem stała się właśnie *tolerancja*. Po dziś dzień stanowi ona źródło nie tylko dialogu, ale także gorących dyskusji i towarzyszących im emocji. Są to emocje nie zawsze pozytywne; wszechobecna mowa nienawiści i ostracyzm społeczny nie pozwalają nam na co dzień dostrzec bogactwa, jakie niesie ze sobą kontekst tego słowa. Jego nieprecyzyjna definicja dopuszcza pewną dowolność interpretacji i odniesień, nie tylko w języku, lecz przede wszystkim w obszarze społeczno-kulturowym. Czterdziestu siedmiu autorów i autorek, których teksty zostały opublikowane w tym tomie, doskonale wykorzystało niesiony przez (nie)tolerancję potencjał, zaskakująco łącząc tematy i wyciągając interesujące wnioski. W pierwszej części książki znajdziemy odniesienia do literatury naukowej i popularnej, klasycznej, jak i współczesnej. Język nie dotyczy jednak tylko słowa pisanego. Interesująca jest tu interpretacja języka filmu Alejandro Gonzaleza Innaritu *Babel* z perspektywy filozofii Lacana (tekst Joanny Kosmalskiej) czy ocena amerykańskiego snu (z przemówienia Martina Luthera Kinga) jako cnoty tolerancji i nietolerancji zarazem (tekst Meryem Ayan z Turcji). Drugą część książki możemy nazwać w większym stopniu reakcyjną, uwyppuklającą nie tylko język, lecz także postawy, postacie i przestrzenie (w tym konkretne miejsca), w których żyli bohaterowie z grup defaworyzowanych. Część tę otwiera tekst Anny Kuligowskiej-Korzeniewskiej omawiający sztukę *Pieśniarze (Getta)* Andrzeja Arnszteina (Marka), w którym autorka nie tylko odnosi się do tekstu dramatu, lecz również przedstawia losy autora oraz odbiór dzieła na deskach teatru (m.in. w 1902 roku

i w getcie warszawskim w 1942 roku). Kolejne teksty nawiązują do m.in. konfliktów bałkańskich i konstrukcji Obcego utożsamianego z Albańczykami (tekst Eleni Karasavvidou z Grecji); literatury quebeckiej odnoszącej się do tożsamości mieszkańców tej części Kanady w momencie pojawienia się literatury migracyjnej (tekst Joanny Warmuzińskiej-Rogoż); czy bardzo aktualnego tematu francuskiej tolerancji, który został przedstawiony poprzez analizę naukowej oraz zaangażowanej literatury francuskiej (tekst Olgi Wrońskiej). Trzecia część publikacji odnosi się do przyszłości, która wywodzi się z niedokończonych nowoczesności. Częścią tej nowoczesności jest młodzież z własnymi przekonaniami i wartościami, o której w formie felietonu pisze Sofia Menezes z Portugalii. Przyszłość reprezentuje m.in. artykuł Tomasza Dobrogoszcza, inspirowany tekstem *Czarne psy* Iana McEwana, który prowadzi rozważania na temat mrocznych zagrożeń dla Europy. Wędrowkę do przeszłości z kolei zapewniamy nam czwarta część książki, która sięga średniowiecza. Joanna Godlewicz-Adamiec wskazuje na zainteresowanie tolerancją i szacunkiem dla inności w *Parsifalu* Wolframa von Eschenbacha. *Otella i Kupca weneckiego* pod kątem stereotypów i uprzedzeń wobec Żydów, Maurów i Turków analizuje tekst Feryala Cubucu z Turcji. Ostatnia część książki poświęcona wolności i pragmatyce (nie)tolerancji nawiązuje do szeroko pojętej tolerancji w głównym nurcie kultury i sztuki. Tu zostały przedstawione felietony Kingi Dunin (tekst Joanny Stryczyk), bogowie i demony w muzyce Trzeciej Rzeszy jako narzędziu propagandy nazistowskiej (artykuł Magdaleny Żytko-Groele) czy rozważania Izabeli Łapińskiej nad brzydota w fotografii jako prowokacją artystyczną i intelektualną.

Na uwagę zasługują nie tylko ww. autorki i autorzy. Każda/z czytelniczka/nik znajdzie w tym tomie coś dla siebie: inspirację, spostrzeżenia, skojarzenia, wiedzę. Niektóre artykuły pisane są lekko, publicystycznie, inne bliższe są publikacjom naukowym. Pojawiają się jednak niedociągnięcia i momentami razi sztuczny akademicki język. Książkę *Dyskursy i przestrzenie (nie)tolerancji* wydano jedynie nakładem 200 egzemplarzy, dlatego wszystkie osoby zainteresowane zjawiskiem (nie)tolerancji i różnorodnością jego interpretacji powinny się w nią szybko zaopatrzyć.

ZOFIA ŁAPNIEWSKA